

Balansemerket er en merkeordning mot seksuell trakassering i kulturlivet. Vi tilbyr kursing, veiledning og verktøy for å bistå kunst- og kulturvirksomheter i deres arbeid for et trygt og inkluderende arbeidsmiljø. Dette er en oppsummering av våre anbefalte tiltak.

Seksuell trakassering er uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom.

Likestillings- og diskrimineringsloven § 13

Kartlegging

I det forebyggende arbeidet er det viktig å kartlegge når og hvordan seksuell trakassering kan forekomme. Personer som jobber sammen bør i samråd vurdere følgende:

- ~ Hvilke risikofaktorer finnes i vår virksomhet?
- ~ Hvilke regler kan vi sette opp for å minske disse risikofaktorene?
- ~ Hvilke rutiner kan vi lage for å redusere konsekvensene dersom det likevel skjer?

På balansemerket.no finnes en sjekklister for kartlegging av egen virksomhet.

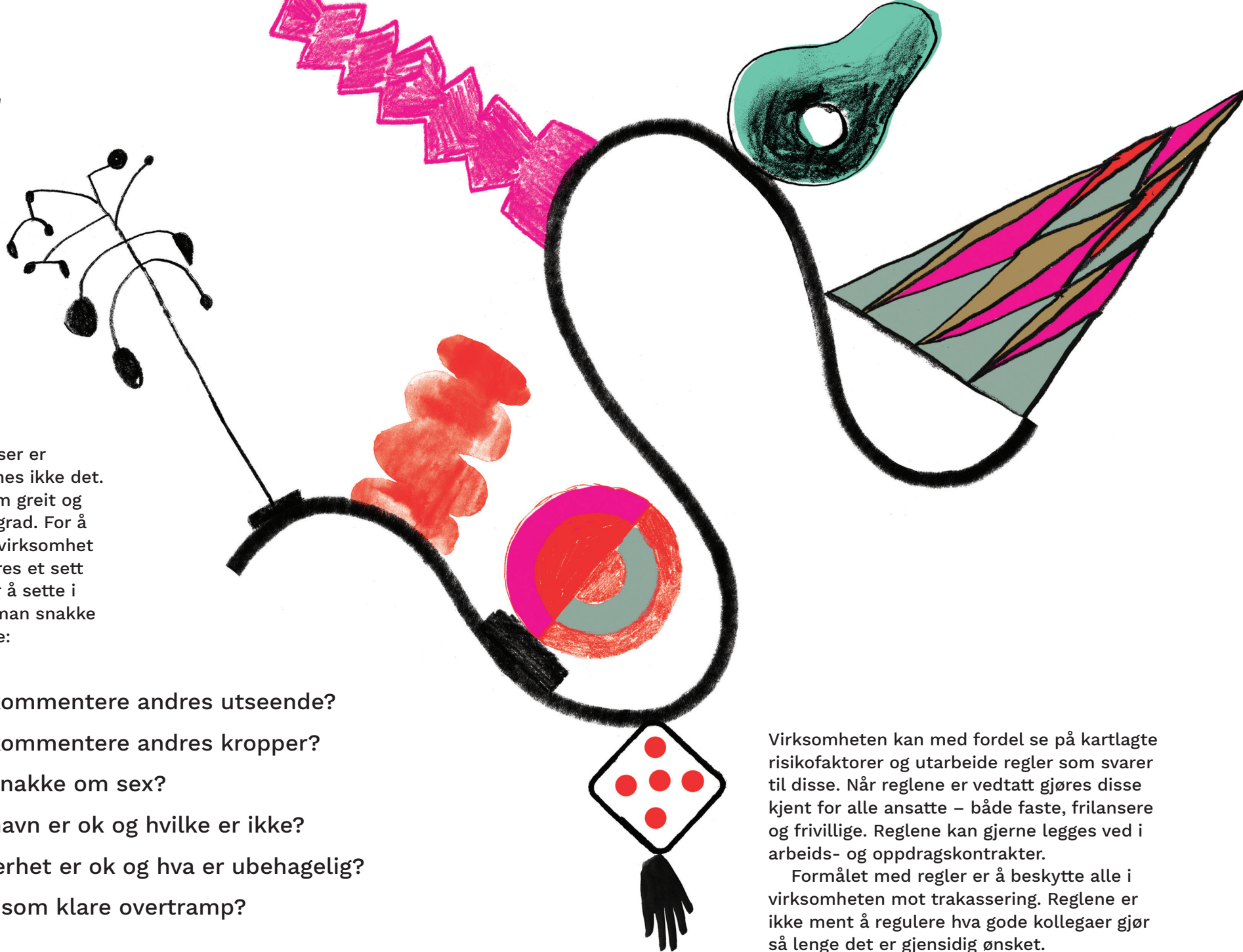
Regler

Noen synes grove vitser er kjempegøy, andre synes ikke det. Hva folk opplever som greit og ugreit varierer i stor grad. For å sørge for at alle i en virksomhet trives bør det etableres et sett med felles regler. For å sette i gang refleksjon kan man snakke sammen om følgende:

- ~ Er det ok å kommentere andres utseende?
- ~ Er det ok å kommentere andres kropp?
- ~ Er det ok å snakke om sex?
- ~ Hvilke kallenavn er ok og hvilke er ikke?
- ~ Hva slags nærhet er ok og hva er ubehagelig?
- ~ Hva anser vi som klare overtramp?

Virksomheten kan med fordel se på kartlagte risikofaktorer og utarbeide regler som svarer til disse. Når reglene er vedtatt gjøres disse kjent for alle ansatte – både faste, frilansere og frivillige. Reglene kan gjerne legges ved i arbeids- og oppdragskontrakter.

Formålet med regler er å beskytte alle i virksomheten mot trakassering. Reglene er ikke ment å regulere hva gode kollegaer gjør så lenge det er gjensidig ønsket.

OK ELLER IKKE OK?

En gruppeøvelse kan sette i gang refleksjon og samtale som kan være et godt utgangspunkt for utviklingen av felles sett med regler. I denne øvelsen skal deltakerne vurdere hva de anser som ok eller ikke ok.

Øvelsen er tredelt.
Se for dere at oppmerksomheten kommer fra:

1. en kollega
2. en leder
3. en kjæreste eller noen man er interessert i

Scenarioene vurderes ut ifra en skala fra 1 til 10, der 1 er ikke ok i det hele tatt og 10 er helt i orden.

- 1) Forteller deg at antrekket ditt er sexy
- 2) Spør om du har gått ned i vekt
- 3) Sender deg et delvis avkledd bilde
- 4) Slår deg på rumpa
- 5) Gir deg en klem
- 6) Gir deg et kyss på kinnet
- 7) Kaller deg pulbar
- 8) Gir deg en nakkemassasje
- 9) Lar hendene hvile på korsryggen din
- 10) Kaller deg søta, kjekken, kjære

Deltakerne kan løse oppgaven i mindre grupper og markere svarene sine langs en akse på et stort ark. Oppgaven kan oppsummeres i plenum ved at hvert scenario leses opp og deltakerne plasserer seg langs en akse fra OK til ikke OK mellom to vegger i rommet.

SPØRSMÅL TIL SAMTALE ETTER ØVELSEN:

1. Deler deltakerne samme oppfatning av hva som er greit og ikke? Hva er flere enige om, og hvor råder det uenighet?
2. Hvilke faktorer påvirker hvor grensene våre går?
3. Hvilke regler kan sørge for at alle trives?

Se flere eksempler på seksuell trakassering, regler og gruppeøvelser på balansemerket.no.

Rutiner

Din virksomhet eller produksjon må ha tydelige og konkrete rutiner for varsling og håndtering av seksuell trakassering. Alle ansatte eller andre deltakere må gjøres kjent med disse rutinene og virksomhetens standpunkt mot trakassering.

Rutinene bør fremheves på fellesmøter, på oppstartsmøter eller liknende, og de kan med fordel legges ved i arbeids- og oppdragskontrakter og produksjonsplaner.

Alle virksomheter, produksjoner og andre former for samarbeid bør utnevne et verneombud, hvor arbeidstakere, oppdragstakere og frivillige kan søke hjelp og støtte.

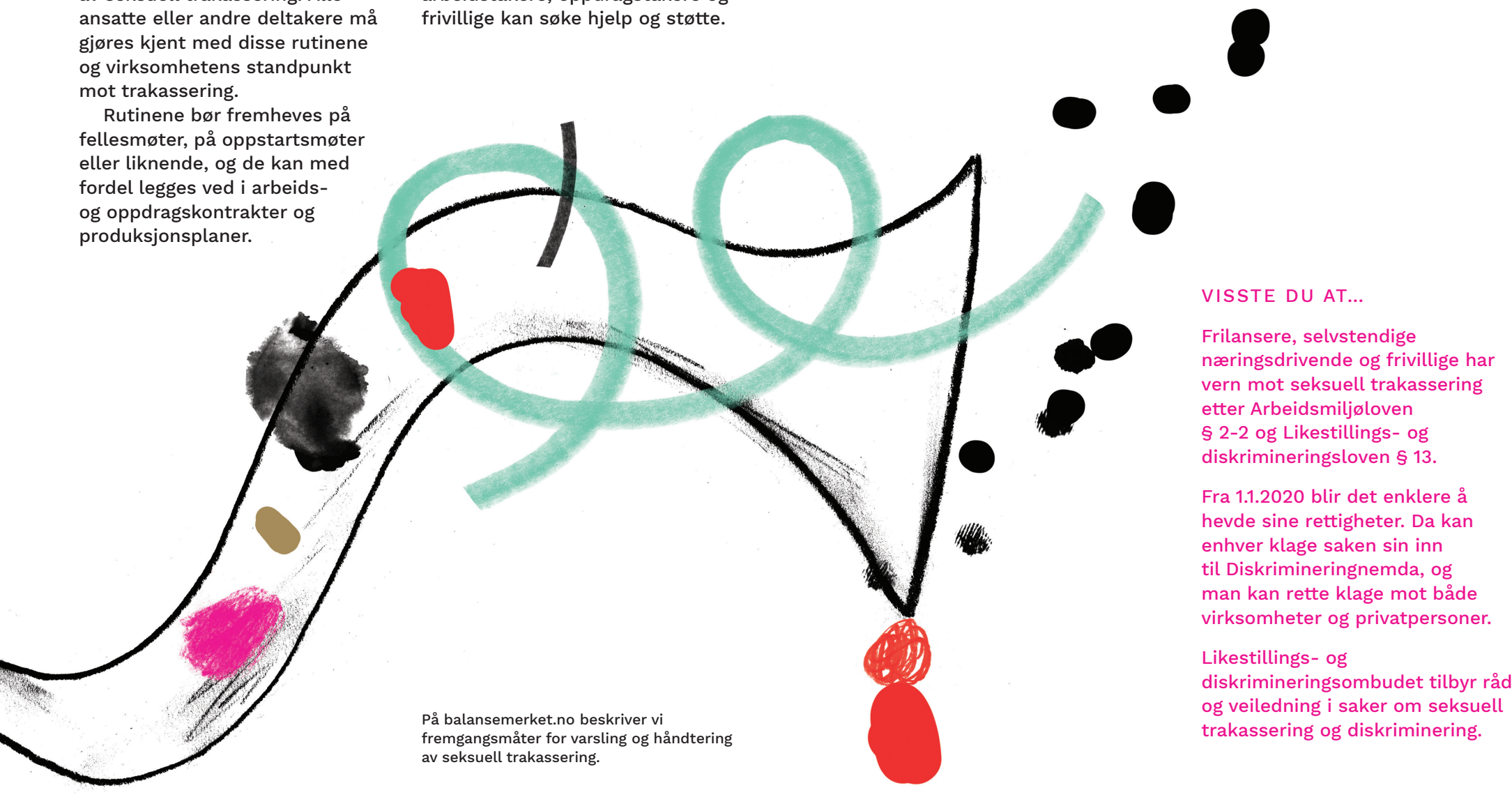
På [balansemerket.no](https://www.balansemerket.no) beskriver vi fremgangsmåter for varsling og håndtering av seksuell trakassering.

VISSTE DU AT...

Frilansere, selvstendige næringsdrivende og frivillige har vern mot seksuell trakassering etter Arbeidsmiljøloven § 2-2 og Likestillings- og diskrimineringsloven § 13.

Fra 1.1.2020 blir det enklere å hevde sine rettigheter. Da kan enhver klage saken sin inn til Diskrimineringsnemda, og man kan rette klage mot både virksomheter og privatpersoner.

Likestillings- og diskrimineringsombudet tilbyr råd og veiledning i saker om seksuell trakassering og diskriminering.

Konsekvenser

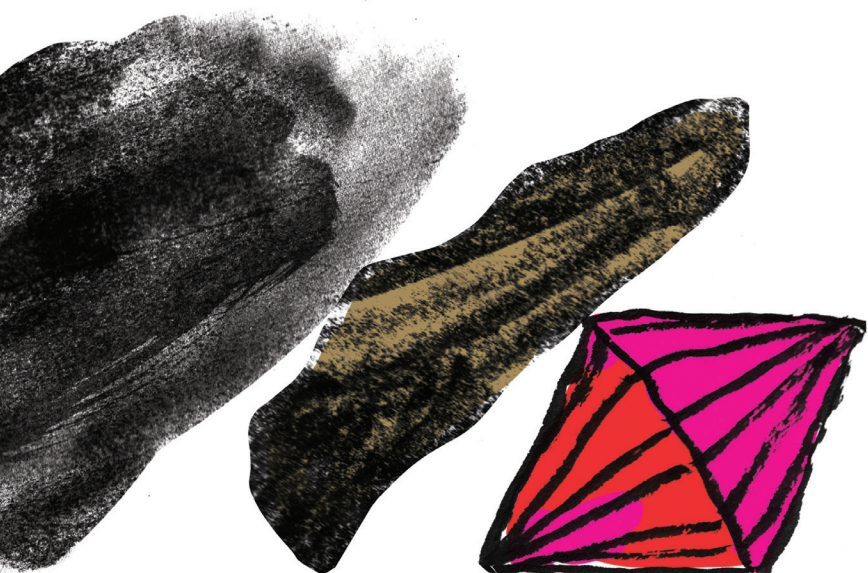
Når virksomheten har etablert regler for et trygt arbeidsmiljø, er det viktig å samtidig snakke om hva som skjer dersom reglene brytes.

Reaksjonene må stå i forhold til alvoret i det som har skjedd. Alvoret i en sak avhenger av en rekke faktorer: kontekst, hyppighet, relasjon mellom partene, makt- og avhengighetsforhold og eventuelle følger av hendelsen. Det er nyttig å gjøre seg opp noen tanker i fellesskap om ulike typer oppførsel, kontekster og relasjoner som vil avkreve reaksjoner.

- ~ Hvilke regelbrudd kan vi forestille oss at fører til en advarsel?
- ~ Hva er eksempler på hendelser som fører til fratakelse av ansvar?
- ~ Hva er eksempler på oppførsel som fører til slutt på samarbeid og eventuelt i hvor lang tid?
- ~ Hva slags oppførsel kan føre til oppsigelse?

Dersom trakasseringen kan rammes av straffeloven skal arbeidsgiver i samråd med den som er rammet vurdere å politianmelde saken.

Når konsekvenser og reaksjoner er diskutert på forhånd er det langt enklere å håndtere en sak dersom den oppstår.

Ansvar

Ledere bør gå foran som et godt eksempel og bidra til å skape gode normer og holdninger i arbeidsmiljøet. En leder som tar tydelig standpunkt mot seksuell trakassering og diskriminering skaper tillit. Det blir lettere for alle å vokte sine egne grenser når de vet at de har ledelsen i ryggen.

Frilansere, selvstendige næringsdrivende og frivillige regnes som spesielt utsatte grupper. Uten fast ansettelse kan det være vanskelig å varsle i frykt for å gjøre seg upopulær i fremtidige jobbsøkningsprosesser. Balansekunst oppfordrer til at et punkt om vernet mot seksuell trakassering inkluderes i alle arbeidskontrakter.

På balansemerket.no finner du forslag til kontrakttekst.

Snakk om det

Godt forebyggende arbeid mot seksuell trakassering handler ikke kun om ha regler og rutiner liggende på en server, de må også ligge i bevisstheten. Samtaler om grenser, regler, rutiner og risikofaktorer bør løftes frem jevnlig på personalmøter, i medarbeidersamtaler og ved oppstart av nye produksjoner. Det er viktig at det er lav terskel for å ta opp dette temaet.

Seksuell trakassering henger sammen med normer og holdninger. Arbeidsmiljøet kan derfor ha nytte av å tematisere andre likestillingsspørsmål. Balansekunst tilbyr workshops om eksempelvis normkritikk, likestilling, hersketeknikker og representasjon. Workshopene kan bidra til økt bevisstgjøring og en åpen dialog i virksomheten.

Vil du ha Balansemerket?

1. Kurs

Virksomheten mottar kursing med formål å øke bevisstheten rundt grenser, relasjoner og makt. I tillegg gis en innføring i lovverket og vi presenterer praktiske tiltak.

2. Tiltak

Virksomheten gjennomfører tiltak, med veiledning fra Balansekunst.

3. Merke

Ved gjennomført kursing og igangsatte tiltak mottar virksomheten Balansemerket. Merket kommuniserer at organisasjonen er bedre rustet til å håndtere saker, og at kontinuerlig arbeid mot seksuell trakassering er en prioritert oppgave.

Balansemerket er til for både små og store kulturvirksomheter, og for både organiserende, produserende og utøvende aktører.

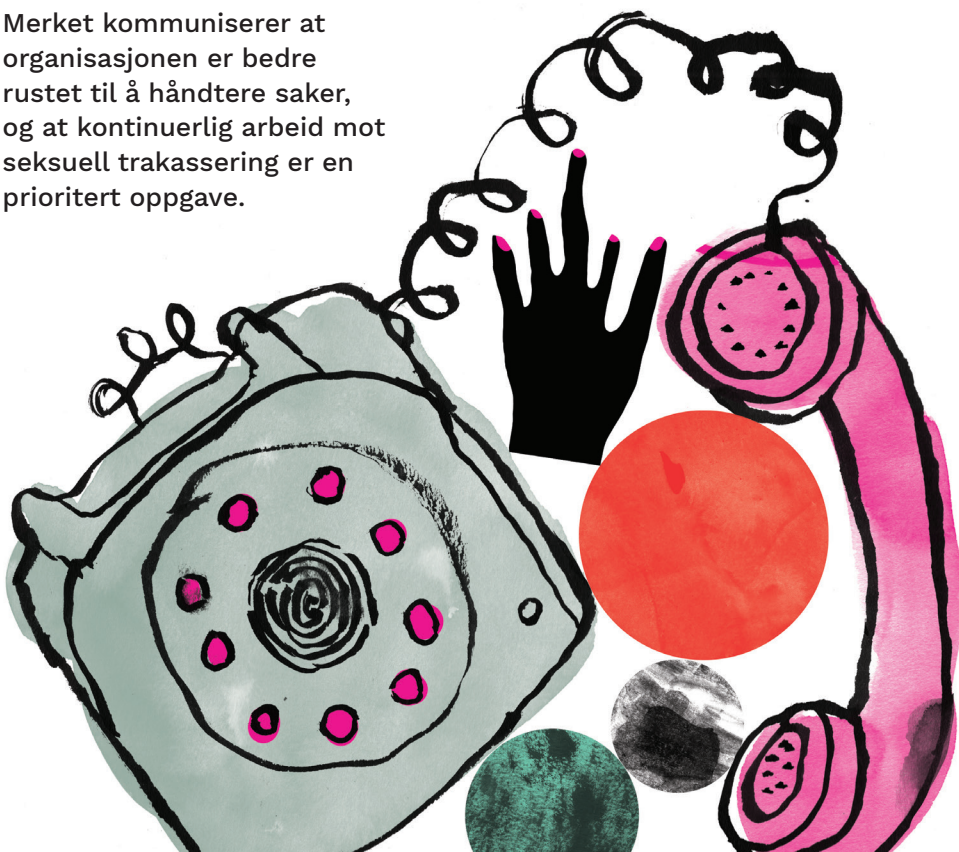
Ta kontakt på
hei@balansekunstprosjektet.no

**BAL
ANSEKUN
NST**

Balansemerket er et initiativ fra Balansekunst. Balansekunst er et samarbeid mellom over 80 norske kunst- og kulturorganisasjoner som jobber for et likestilt og mangfoldig kulturliv.

Anbefalingene i denne brosjyren tar utgangspunkt i Likestillings- og diskrimineringsombudet og Arbeidstilsynets kampanje *Sett strek*, med tilpasninger rettet mot kulturlivet.

Balansemerket er utviklet av Siri Haugan Holden, Cecilie Kollander Noreng og Victoria Øverby Steinland

Illustrasjoner: Sunniva Sunde Krogseth
Design: Jakobsen Frukt & Grønt
Trykk: Nilz & Otto

Balansemerket.no
2019

Balansemerket er utviklet med støtte fra Kulturdepartementet.

BALANSEMERKET.NO